

NOBLIŚCI

Douglass C. North

ZROZUMIEĆ PRZEMIANY GOSPODARCZE

WSTĘP DO WYDANIA POLSKIEGO
LESZEK BALCEROWICZ

Oficyna

a Wolters Kluwer business

Douglass C. North

ZROZUMIEĆ PRZEMIANY GOSPODARCZE

WSTĘP DO WYDANIA POLSKIEGO
LESZEK BALCEROWICZ

TŁUMACZENIE
JANUSZ STAWIŃSKI

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

Oficyna

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2014

Tytuł oryginału
Understanding the Process of Economic Change

Wydawcy
Joanna Dzwonnik, Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Marta Kamińska

Redakcja językowa
Zofia Wiankowska-Ładyka

Korekta
Doradztwo Wydawnicze GAB

Układ typograficzny
Kamila Tomecka

Łamanie
Michał Wysocki

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

Copyright © 2005 by Princeton University Press
Published by Princeton University Press, 41 William Street, Princeton,
New Jersey 08540
In the United Kingdom: Princeton University Press, 6 Oxford Street, Woodstock,
Oxfordshire OX20 1TW
press.princeton.edu
All rights reserved.

Copyright © for the Polish edition by Wolters Kluwer SA, 2014
All rights reserved.

ISBN 978-83-264-4216-2 **ISBN PDF-a: 978-83-264-7012-7**

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP DO SERII	VII
WSTĘP DO WYDANIA POLSKIEGO	IX
PRZEDMOWA	XVII
1. Zarys procesu zmiany gospodarczej	1
CZĘŚĆ 1	
Kwestie związane ze zrozumieniem przemian gospodarczych . . .	9
Wprowadzenie	11
2. Niepewność w nieergodycznym świecie	13
3. Systemy przekonań, kultura i kognitywistyka	24
4. Świadomość i intencjonalność	40
5. Rusztowania wznoszone przez ludzi	51
6. Bilans	68
CZĘŚĆ 2	
Droga naprzód	85
Wprowadzenie	87
7. Ewoluujące środowisko ludzkie	91
8. Źródła ładu i nieładu	108
9. Dobre i złe rozwiązania	121
10. Narodziny świata zachodniego	133
11. Powstanie i upadek Związku Radzieckiego	153

12. Zwiększenie efektywności gospodarczej	163
13. Dokąd zmierzamy?	175
BIBLIOGRAFIA.	181
INDEKS.	191

WSTĘP DO SERII

Seria Nobliści nie obejmuje prac laureatów Nagrody Nobla z ekonomii, które są już dostępne w języku polskim. Od 1969 r., kiedy to przyznano ją po raz pierwszy w tej dziedzinie, do 2011 r. otrzymało ją 69 osób (w niektórych latach nagrodę dzielono między dwóch, a nawet trzech laureatów). W Polsce ukazały się dzieła tak wybitnych badaczy, jak Milton Friedman, Simon Kuznets, Paul Samuelson, Kenneth Arrow, Friedrich A. Hayek, John Hicks, James Buchanan, Gary S. Becker, Herbert Simon.

Wobec sporej grupy prac laureatów Nagrody Nobla, które do tej pory nie doczekały się polskich wydań, zastosowałem dwa kryteria zawężające.

Po pierwsze, pominąłem prace oparte na zaawansowanej matematyce, które byłyby niezrozumiałe dla szerszej publiczności. Z poznawczego i praktycznego punktu widzenia nie jest to wielka strata, ponieważ większość głównych twierdzeń ekonomii dotyczących tematów szczególnie istotnych dla warunków życia ludzi da się wyrazić i wyjaśnić w ogólnodostępnym języku.

Drugie kryterium zawężające jest subiektywne, ale nie arbitralne: wybrałem te prace pozostałych noblistów, które – moim zdaniem – wniosły szczególny wkład do nauk społecznych. Celowo mówię tu o naukach społecznych, i to nie tylko dlatego, że ekonomia jest jedną z nich. Istotniejsze jest to, że prace niektórych laureatów Nagrody Nobla z ekonomii owocnie badają problemy wcześniej rezerwowane dla innych nauk społecznych, takich jak nauki polityczne, socjologia, demografia, prawo, historia, psychologia, antropologia. Taki multidyscyplinarny charakter mają właśnie dzieła noblistów, ujęte w niniejszej serii. Wszystkie wybrane prace zajmują się fundamentalnie ważnym

czynnikiem kształtującym działanie gospodarki i społeczeństwa, a mianowicie – instytucjami.

Chciałbym wyjaśnić, co mam na myśli, mówiąc o wkładzie wybranych prac do nauk społecznych. Otóż ekonomia (podobnie jak i inne gałęzie tych nauk) jest nauką empiryczną. Oznacza to, że dana praca stanowi wkład do ekonomii i/lub (szerzej) nauk społecznych, jeśli: 1) pozwala lepiej intersubiektywnie wyjaśnić wycinek społecznej rzeczywistości oraz formułować uzasadnione prognozy odnośnie do skutków działania określonych sił; 2) pozwala lepiej kształtować społeczną praktykę, a w tym politykę publiczną wobec określonych ważnych sfer życia społecznego.

Do wspomnianych dwóch efektów: 1) poznawczo-prognostycznego oraz 2) praktycznego należy dodać: 3) wkład metodologiczny, tzn. opracowanie nowych metod badawczych, dzięki którym można osiągnąć postęp w zakresie 1) i/lub 2).

Jestem przekonany, że prace wydane w niniejszej serii wnoszą ważny wkład w sferze poznawczo-prognostycznej i praktycznej. Dotyczą zasadniczych problemów życia społecznego, często podważają zakorzenione poglądy, a niektóre z nich przyczyniły się również do istotnego postępu w metodach badań stosowanych przez współczesną ekonomię. Dlatego zachęcam do ich lektury.

Leszek Balcerowicz

marzec 2013 r.

PRZEDMOWA

Zrozumienie procesu zmiany gospodarczej pozwoliłoby nam wyjaśnić zróżnicowane działanie gospodarek w przeszłości i obecnie. Moglibyśmy wytłumaczyć długą historię nieprzerwanego wzrostu gospodarczego Stanów Zjednoczonych i Europy Zachodniej, spektakularny wzlot i upadek Związku Radzieckiego, kontrast gwałtownego wzrostu gospodarczego Tajwanu oraz Korei Południowej i ponurej karty gospodarek Afryki subsaharyjskiej, radykalnej odmienności ewolucji Ameryki Łacińskiej i Ameryki Północnej. A poza zrozumieniem przeszłości taka wiedza ma zasadnicze znaczenie dla poprawy efektywności gospodarek dzisiaj i w przyszłości. Dogłębne zrozumienie mechanizmu wzrostu gospodarek otwiera drogę do większego dobrobytu społeczeństw oraz zmniejszenia biedy i skrajnego ubóstwa.

Ekonomicznego paradygmatu – teorii neoklasycznej – nie stworzono do wyjaśniania procesu zmiany gospodarczej. Żyjemy w niepewnym i ciągle zmieniającym się świecie, który ewoluuje w zaskakujący sposób. Standardowe teorie są w tym kontekście niezbyt pomocne. Próba zrozumienia zmian ekonomicznych, politycznych i społecznych (a nie można uchwycić zmiany w jednej sferze bez uwzględnienia zmian w innych) wymaga fundamentalnej przebudowy naszego sposobu myślenia. Czy potrafimy opracować dynamiczną teorię zmiany równie spójną jak teoria równowagi ogólnej? Prawdopodobnie nie. Lecz jeśli zrozumiemy podstawy procesu zmian, to będziemy mogli sformułować ostrożne hipotezy dotyczące ich mechanizmu, które mogą zwiększyć użyteczność teorii nauk społecznych w rozwiązywaniu ludzkich problemów.

Ta rozprawa jest rozszerzeniem – bardzo znacznym rozszerzeniem – teorii nowej ekonomii instytucjonalnej. Krótki przegląd moich wcześniejszych prac nad zmianami instytucjonalnymi dostarczy

właściwego kontekstu dla tego zamierzenia. Od moich pierwszych badań wraz z Lance'em Davisem (Davis i North, 1971) oraz Robertem Thomasem (North i Thomas, 1973) traktowałem instytucje jako czynniki o decydującym znaczeniu dla zrozumienia gospodarek, ponieważ określają ich strukturę motywacyjną. Koncentrowałem się na tym, jak mogły istnieć gospodarki oparte na instytucjach powodujących stagnację i uwiąd. Ukrytym źródłem tego zjawiska musiał być charakter środowiska ludzkiego i sposoby jego interpretacji przez ludzi. W poprzednich pracach nie rozpatrywałem charakteru zmiany społecznej oraz sposobu jej rozumienia przez ludzi i postępowania zgodnie z tym rozumieniem.

Zmiana gospodarcza jest pewnym procesem. W tej książce chcę opisać jego naturę. W przeciwieństwie do darwinowskiej teorii ewolucji, kluczem do wyjaśnienia procesów ewolucyjnej zmiany człowieka jest intencjonalność graczy. W darwinowskiej teorii ewolucja mechanizmów doboru nie jest kształtowana przez przekonania ludzi na temat ostatecznych konsekwencji działań. Tymczasem ewolucją człowieka rządzą percepcje graczy; w ich świetle dokonuje się wyborów – podejmuje decyzje – z zamiarem osiągnięcia rezultatów, które zmniejszą niepewność w realizowaniu celów organizacji – politycznych, gospodarczych i społecznych. Percepcje pochodzą z przekonań graczy – z ich teorii dotyczących konsekwencji ich działań – przekonań, które zazwyczaj są związane z ich preferencjami.

Jak jednak krystalizuje się pojmowanie przez ludzi ich środowiska? Wyjaśnienia, które tworzą, są konstruktami mentalnymi wywodzącymi się z doświadczeń, współczesnych i historycznych. Uczenie się to coś więcej niż gromadzenie się doświadczeń życiowych jednostki. Jest to także suma doświadczeń przeszłych pokoleń. Kumulacyjny proces uczenia się społeczeństwa, ucieleśniony w języku, pamięci ludzi i systemach symbolicznych, obejmuje wierzenia, mity, sposoby działania, składające się na kulturę społeczeństwa. Kultura nie tylko determinuje działanie społeczeństwa w danym momencie, lecz także przez sposób, w jaki jej treść krępuje graczy, wpływa na proces zmiany w czasie. Dlatego musimy skoncentrować uwagę na uczeniu się ludzi – na tym, czego się dowiadują, jak zdobyta wiedza jest dzielona między członków społeczeństwa, a także na stopniowym procesie rozwoju, w którym zmieniają się wierzenia i preferencje, oraz na tym, w jaki sposób określają one działanie gospodarek w czasie.

Część rusztowania, jakie sobie budują ludzie, jest ewolucyjnym wytworem udanych mutacji i dlatego sama staje się elementem wyposażenia genetycznego ludzi, takim jak wrodzona kooperacja w obrębie małych współdziałających grup; część – na przykład rozwój instytucji wspierających kooperację większych grup – jest rezultatem ewolucji kulturowej. Sporna jest kwestia proporcji między wyposażeniem genetycznym i dziedzictwem kulturowym. Psychologowie ewolucyjni podkreślają genetyczny komponent w procesie tworzenia społecznego rusztowania, zaniedbując rolę spuścizny kulturowej. Pewne rysy ogólne ludzkich konstruktów mentalnych, takie jak wierzenia – religie w szerokim sensie – wskazują, że są one właściwe dla typowego sposobu wnioskowania charakterystycznego dla wszystkich ludzi. Podobnie ogromne różnice w efektywności społeczeństw przekonują, że kulturowy komponent struktury, którą budują ludzie, ma także kluczowe znaczenie dla działania gospodarek i ustrojów politycznych w czasie.

Obserwowana w historii wielka rozbieżność intencji i efektów odzwierciedla stałe napięcie między konstruktami, które tworzą ludzie, żeby zrozumieć krajobraz swojego świata, i stale zmieniającą się „rzeczywistością” tego krajobrazu. Tematem książki jest właśnie to napięcie i jego następstwa dla kondycji ludzkiej w przeszłości, obecnie i w przyszłości. W części 1 rozważane są aspekty zadania, jakim jest dogłębne zbadanie procesu zmiany gospodarczej. Część 2 prowadzi nas w stronę głębszego zrozumienia tego problemu.

Nie możemy zbudować użytecznego modelu zmiany gospodarczej, dopóki nie zrozumiemy samego procesu. Dobry model wymaga uprzedniego uchwycenia złożonych czynników tworzących ten proces, a następnie przemyślanego wydobycia zasadniczych elementów. Zrozumienie jest warunkiem koniecznym, którego jednak brakuje w gorączkowych próbach budowania przez ekonomistów modeli wzrostu gospodarczego i procesu zmian. Daleko nam jeszcze do pełnego zrozumienia tych procesów. Dopóki tego nie osiągniemy, nie możemy liczyć na sukcesy w dążeniu do poprawy produktywności gospodarki. Książka ta jest zaś próbą głębszego zrozumienia działających tu mechanizmów.

Przygotowywanie tej książki trwało długo – ponad 10 lat – i mogło się posuwać naprzód jedynie dzięki wielkodusznej pomocy wielu organizacji i osób.

Zarówno Washington University, moja siedziba główna, jak Hoover Institution w Stanford, mój dom zimowy, stworzyły przyjazne otoczenie

dla pracy badawczej. Mercatus Center w George Mason University oraz Stanford Institute for International Studies gościły konferencje poświęcone tematom tej książki i jestem wielce zobowiązany Paulowi Edwardowi i Brianowi Hooksowi z tej pierwszej instytucji oraz Syedowi Shariqowi, który odegrał główną rolę w organizacji konferencji w Stanford.

Moi koledzy z Washington University cierpliwie znosili moje niekończące się pytania i dysputy. Szczególną pomoc okazali mi Lee i Alexandra Benham, Pascal Boyer, Randall Calvert, John Drobak, Sukoo Kim, Jack Knight, Gary Miller, John Nye, Norman Schofield i Itai Sened.

W Stanford do postępów mojej edukacji przyczynili się szczególnie Paul David, Steve Haber, Avner Greif, Walter Powell, Nate Rosenberg i Barry Weingast.

Na tematach książki skupiali się uczestnicy konferencji, a wśród nich bardzo mi pomogli (poza wymienionymi wyżej) Lee Alston, Robert Cooter, Leda Cosmides, Thrainn Eggertsson, Jean Ensminger, Gregory Grossman, Philip Hoffman, Timur Kuran, Chris Mantzavinos, Joel Mokyr i Vernon Smith.

Jestem wdzięczny Kevinowi McCabe, który we współpracy ze swoimi kolegami zaprojektował w eksperymentalnym laboratorium w George Mason University testy sprawdzające kilka twierdzeń o centralnym znaczeniu dla tej rozprawy. Długie dyskusje z Andym Clarkiem i Merlinem Donaldem pogłębiły moje zrozumienie wielu kluczowych kwestii teorii poznawczej.

Joel Mokyr i John Wallis przeczytali cały rękopis i opatrzyli go szczegółowymi komentarzami; to samo zrobił Philip Keefer, który pracował w Nepalu. Także Peter Dougherty z Princeton University Press zgłosił szczegółowe uwagi do manuskryptu. Ich komentarze pomogły mi znacznie udoskonalić ostateczną wersję.

Moją nieporadność w posługiwaniu się komputerem z nadwyżką zrekompensowała biegłość ekspertów, którzy stale musieli naprawiać moje błędy – Boba Parksa i Florina Petrescu w St. Louis i Dana Wilhelmięgo w Hoover. Jestem wielce zobowiązany dwóm znakomitym researcherom, Artowi Cardenowi i Uriemu Sukhodolski'emu, oraz mojej znakomitej sekretarce, Fannie Batt.

Największy dług jednak mam wobec Elisabeth Case, mojej żony, która nie tylko zredagowała cały tekst, lecz także zniosła długi i czasami traumatyczny okres narodzin tej książki.

Pragnę również podziękować za zgodę na wykorzystanie niżej wymienionych prac.

Stanford University Press – D.C. North, *The Paradox of the West*, w: *Origins of Modern Freedom in the West* (ed. R.W. Davis), copyright 1995 by the Board of Trustees of the Leland Stanford Jr. University.

Yale University Press – D.C. North, W. Summerhill, B. Weingast, *Order, Disorder, and Economic Change*, w: *Governing for Prosperity* (eds. B.B. de Mesquita, H. Root), copyright 2000 by Yale University.

Zrozumienie mechanizmu zmiany gospodarczej, obejmującego wszystkie procesy, od narodzin świata zachodniego do upadku Związku Radzieckiego, wymaga zarzucenia sieci znacznie szerszej, niż sięga proces czysto gospodarczy. Mamy tu do czynienia z rezultatem przemian: 1) w liczebności i cechach ludzi; 2) w zasobach wiedzy ludzkiej, zwłaszcza w zastosowaniu jej do ujarzmania sił natury; 3) w ramach instytucjonalnych, które określają zamierzoną strukturę bodźców w społeczeństwie. Pełna teoria zmiany gospodarczej obejmowałaby zatem teorie zmian demograficznych, zmian zasobu wiedzy i zmian instytucjonalnych. Nie mamy dobrych teorii żadnej z tych zmian, a tym bardziej wszystkich razem, ale czynimy postępy. Centralnym tematem tego studium i jednocześnie kluczem do poprawy efektywności gospodarki jest świadome dążenie istot ludzkich do panowania nad swoim środowiskiem. Dlatego priorytet przyznaje się tu zmianie instytucjonalnej, z wynikającymi z niej bodźcami dla przemian demograficznych i rozwoju wiedzy; lecz nie oznacza to, że takie podejście wystarczy do wyjaśnienia tych dwóch ostatnich procesów.

Struktura, którą narzucamy naszemu życiu, aby zmniejszyć niepewność, jest nagromadzeniem zaleceń i zakazów wraz z artefaktami ewoluującymi jako element procesu kumulacji. W wyniku tego powstaje złożona mieszanina ograniczeń formalnych i nieformalnych. Ograniczenia te są zakorzenione w języku, fizycznych artefaktach i przekonaniach, które łącznie określają formy ludzkich interakcji. Jeśli koncentrujemy się na wąsko pojmowanej ekonomii, to interesuje nas rzadkość dóbr, a co za tym idzie konkurencja o zasoby. Struktura ograniczeń, które narzucamy, aby uporządkować tę konkurencję, kształtuje sposób rozgrywania gry. Ponieważ różne rodzaje rynków (politycznych, jak i gospodarczych) mają różne pola, na których może się rozgrywać konkurencja, od tej narzuconej przez nas struktury będzie zależało, czy doprowadzi ona do zwiększenia efektywności ekonomicznej, czy do stagnacji. Tak więc dobrze zdefiniowane prawa własności, które skłaniają

do produktywności, zwiększą efektywność rynku. Ewoluuująca struktura rynków politycznych i gospodarczych jest kluczem do wyjaśnienia efektów gospodarczych.

Niepewność, która przenika naszą egzystencję, może się zmniejszyć, kiedy nadamy pewną strukturę naszemu środowisku, nie zostaje jednak przez to wyeliminowana. Ograniczenia, które narzucamy, same przynoszą niepewne rezultaty, odzwierciedlające zarówno niedoskonałość rozumienia naszego środowiska, jak i równie niedoskonałą naturę tak zasad formalnych, jak mechanizmów nieformalnych egzekwowania tych ograniczeń.

Książka ta to studium poświęcone nieustannym wysiłkom podejmowanym przez ludzi w dążeniu do uzyskania większej kontroli nad swoim życiem, a nieprzerwanie stających w obliczu nowych i zaskakujących problemów. Jest to analiza percepcji prowadzących do instytucjonalnych innowacji, które mają zmniejszyć niepewność lub przynajmniej skonkretyzować ją jako ryzyko. Jest to także rozprawa o stale zmieniającym się krajobrazie ludzkim. Ten krajobraz rodzi ciągle nowe problemy, w konsekwencji czego strategie wyłaniające się z „nieracjonalnych” wyjaśnień często odgrywają znaczną rolę w tworzonych przez nas strukturach instytucjonalnych.

I

Suchy opis procesu zmiany gospodarczej jest prosty. „Rzeczywistość” systemu polityczno-gospodarczego nie jest znana, lecz ludzie tworzą skomplikowane wizje dotyczące natury tej „rzeczywistości” – przekonania, w których założony jest równocześnie realny model działania systemu oraz normatywny model tego, jak powinien działać. Ten system przekonań może być powszechny w społeczeństwie, odzwierciedlając zgodność opinii; mogą także istnieć wręcz sprzeczne przekonania, dające wyraz zasadniczym podziałom w postrzeganiu przez społeczeństwo. Dominujące przekonania – przeświadczenia przedsiębiorców politycznych i gospodarczych, którzy są w stanie wpływać na strategie polityczne – z czasem prowadzą do nawarstwiania się złożonej struktury instytucjonalnej determinującej działalność gospodarczą i polityczną. Powstająca matryca instytucjonalna narzuca surowe ograniczenia na pole wyborów, których dokonują przedsiębiorcy, gdy starają się wprowadzać innowacje

lub modyfikować instytucje w celu poprawy swojej pozycji ekonomicznej lub politycznej. Tworząca się ścieżka zależności* z zasady powoduje, że zmiana ma charakter przyrostowy, chociaż sporadyczne radykalne i raptowne zmiany instytucjonalne nasuwają przypuszczenie, że również w zmianie gospodarczej może się zdarzać coś pokrewnego przełomowej zmianie równowagi w biologii ewolucyjnej. Zmiana jednak stale zachodzi (choć jej tempo będzie zależało od natężenia konkurencji wśród organizacji i kierujących nimi przedsiębiorców), kiedy przedsiębiorcy realizują strategię nastawioną na poprawę swojej pozycji konkurencyjnej. Rezultatem jest zmiana matrycy instytucjonalnej, co prowadzi do zmian w postrzeganiu rzeczywistości i do nowych wysiłków podejmowanych przez przedsiębiorców w celu poprawy swojej pozycji w niekończącym się procesie zmiany. Kluczem do zrozumienia procesu zmiany jest intencjonalność graczy „rozgrywających” zmianę instytucjonalną oraz ich zdolność pojmowania problemów. W przeszłości i w dzisiejszym świecie wzrost gospodarczy był i jest epizodyczny, ponieważ albo w zamiarach graczy nie leżał dobrobyt społeczny, albo na tyle źle rozumieli problemy, że konsekwencje radykalnie różniły się z intencjami.

Charakter tego ogólnego procesu można zilustrować krótką rekapitulacją powstania i upadku Związku Radzieckiego (co będzie przedmiotem gruntowniejszej analizy później). System przekonań sformułowany przez Marksa i Engelsa stał się rewolucyjną inspiracją dla Lenina; wyjaśniał, jaki jest świat, oraz jaki powinien być. W 1917 r. sytuacja rozdartej wojną Rosji tworzyła niezwykle warunki do raptownej zmiany instytucjonalnej. Choć Marks nie stworzył żadnego projektu transformacji czy budowy społeczeństwa socjalistycznego, podstawowe elementy jego konstrukcji ideologicznej, zwłaszcza w odniesieniu do pojęcia własności, miały się stać dla radzieckich przywódców przewodnimi zasadami (i pętami). Smutna konieczność wymusiła odwrót od tych zasad i w 1921 r. dała początek nowej polityce ekonomicznej (*nowaja ekonomiczeskaja politika* – NEP); jednak w pierwszym planie pięcioletnim w 1928 r. wrócono do ideologicznej ortodoksji. W tych wczesnych latach szeroka dyskusja nad alternatywnymi strategiami i tym samym instytucjami pomogła w ukształtowaniu socjalizmu.

* *Path dependence* – tłumacząc to określenie na ogół jako „ścieżka zależności”, co wyraża zawartą tu konotację „przymusu ścieżki”. Ale też kontekstowo tłumacze je czasem bardziej dosłownie – jak to zresztą często występuje w innych przekładach – jako „zależności ścieżki” czy „zależność od ścieżki”. (przyj. tłum.).

Douglass C. North (ur. 1920 r.) – laureat Nagrody im. Alfreda Nobla w dziedzinie ekonomii w 1993 r. (wspólnie z Robertem W. Foglem) za wkład w odnowę badań historii gospodarczej przez zastosowanie teorii ekonomicznych i metod ilościowych do objaśniania przemian gospodarczych i instytucjonalnych; profesor ekonomii na Washington University w St. Louis.

- W książce autor prezentuje nowe podejście do zrozumienia procesu zmian zachodzących w gospodarkach. Przedstawia czynniki, które pomagają wyjaśnić istotne zmiany rzeczywistości gospodarczej. Wskazuje zasadnicze zależności pomiędzy nimi, by odpowiedzieć na pytania dotyczące różnic we wzroście gospodarczym krajów na przestrzeni dziejów. Opisuje m.in. przyczyny rozbieżności w stabilności gospodarczej i politycznej Stanów Zjednoczonych i krajów Ameryki Łacińskiej oraz powody wzrostu i upadku Związku Radzieckiego.
- Noblista wyjaśnia, jak infrastruktura instytucjonalna determinuje ścieżki rozwoju gospodarczego różnych społeczeństw. Dowodzi, że zmiana gospodarcza zależy w dużym stopniu od efektywności adaptacyjnej, czyli zdolności społeczeństwa do tworzenia instytucji, które są produktywne, stabilne, sprawiedliwe i dostatecznie elastyczne, żeby się zmieniać lub ustępować miejsca nowym w reakcji na wyniki polityczne i gospodarcze.
- Książka przeznaczona jest dla wszystkich osób zainteresowanych problematyką teraźniejszości i przyszłości globalnej gospodarki oraz powiązanych z nią zjawisk społecznych.

North stawia fundamentalnie ważne dla społeczeństwa pytania (...). Autor formułuje wiele trafnych tez o mocnych podstawach empirycznych. Sugeruje także, jakimi istotnymi kwestiami powinny się zająć nauki społeczne. Wreszcie porusza ważne zagadnienia metodologii tych nauk.

Profesor Leszek Balcerowicz

PARTNERZY:

FOR FORUM
OBYWATELSKIEGO
ROZWOJU

Polskie Towarzystwo Ekonomiczne

**Harvard
Business
Review**
POLSKA

ISBN 978-83-264-4216-2

Cena 59 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.ksiazki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

